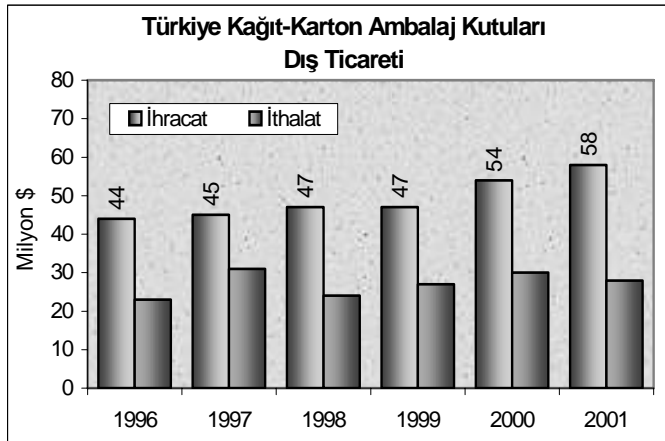
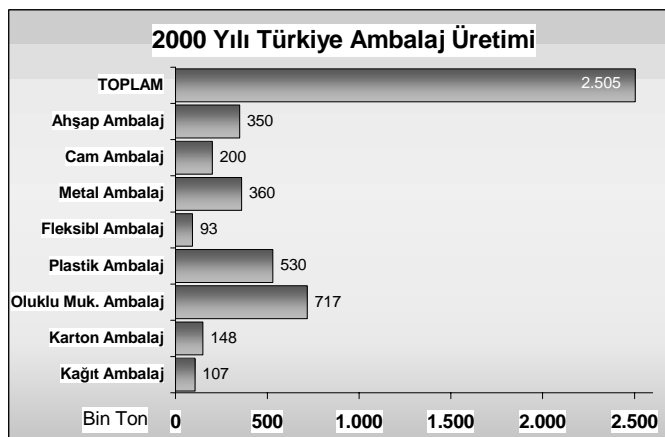

Bugün bölgesel olarak dünya ambalaj piyasasından en büyük payı sırasıyla Batı Avrupa, Kuzey Amerika, Japonya ve Asya-Pasifik Ülkeleri almaktadır. Dünya ambalaj üretiminin %60'a yakını gıda sektörü tarafından kullanılmaktadır.

2001 yılında 58 milyon \$ seviyesinde gerçekleşen Türkiye'nin kağıt-karton ambalaj kutuları ihracatında, ilk sırayı İsrail almıştır. İhracat yapılan diğer önemli ülkeler Kazakistan, Bulgaristan ve Ukrayna olmuştur. Söz konusu sektörde en çok ihracatı yapılan ambalaj ürünü oluklu kağıt, kartondan kutular ile torba ve çantalaradır.

Fiziksel büyüklük olarak bakıldığında; 2,5 milyon tonu bulan Türkiye ambalaj sektörünün 2000 yılı toplam üretiminin parasal büyüklüğü yaklaşık 2,5 milyar \$'dır. Türkiye'nin kağıt, karton ve oluklu ambalaj üretim ve tüketiminin gelecek yıllarda artması beklenmektedir.

İÇİNDEKİLER

I) Kağıt-Karton ve Ahşap Ambalaj Sanayii Kullanım Alanları ve İşlevleri	1
II) Dünya Ambalaj Piyasası	3
Önemli Pazarlar	
a)Avrupa	4
b)ABD	10
c)Japonya	11
III) Türkiye Kağıt-Karton ve Ahşap Ambalaj Sanayii	12
a)Türkiye Kağıt-Karton ve Ahşap Ambalaj Üretimi, Tüketimi ve Kapasitesi	14
b)Türkiye Kağıt-Karton ve Ahşap Ambalaj İhracatı	18
c)Türkiye Kağıt-Karton ve Ahşap Ambalaj İthalatı	20
IV) Sorunlar	23
V) Sonuç	25
Kağıt-Karton Ambalaj Sanayii Üretici-İhracatçı Listesi	26
Ahşap Ambalaj Sanayii Üretici-İhracatçı Listesi	27
Faydalı Adresler	28
Kaynaklar	29

Ağustos-2002

Hazırlayan

Sevil SAKARYA*
AR-GE ŞUBESİ

* Bu çalışmanın taslaklarını inceleyerek değerli görüş ve önerilerini esirgemeyen Ambalaj Sanayicileri Derneği Başkanı Sayın Doğan Erberk'e teşekkür ederiz.

Not: Kaynak gösterilmek kaydıyla alıntı yapılabilir.

I) Kağıt-Karton ve Ahşap Ambalaj Sanayiinin Kullanım Alanları ve İşlevleri

Ambalaj, ürünü dış etkilerden koruyan, taşıma, depolama, dağıtım, tanıtma gibi pazarlama işlevlerini kolaylaştıran ve çeşitli madde veya madde gruplarından yapılan fonksiyonel bir üründür. Ambalaj bir ürünün üreticiden tüketiciye kadar uzanan dağıtım zincirinde, güvenli ulaşımın sağlanabilmesi için kullanılan koruyucu araçların tümü olarak da tanımlanabilir. Ambalajın ürünün depolama, nakliye, teşhir ve kullanım süresi boyunca ekonomik ve çevreye duyarlı olarak korunma, barındırılma, sunum, tanıtım ve ürüne uygunluk (kolaylık) sağlama gibi fonksiyonları vardır.

Kağıt-karton ve ahşap ambalaj malzemelerinin kullanım alanları şu şekilde sınıflandırılabilir;

Kağıt ve Karton	⇒	Karton kutular Elyaf kutular ve dolgular Elyaf fiçiler Laminat film ve folyolar Çok katlı torbalar Sargılık kağıtlar, torba ve çantalar Tüpler, spiraller Alüminyum folyo,laminat ve etiketler
Ahşap (Kontrplak dahil)	⇒	Kutular ve kafesler Sepetler ve diğerleri Variller ve fiçiler Paletler ve konteynerler Ağaç yünü

Herhangi bir ambalajdan beklenen, istenen işlevlere sahip olmasının yanısıra mümkün olduğunca basit ve ucuz olmasıdır. Ambalajlama üretim sürecinin bir parçası olarak ele alınmalıdır. Üretim ekonomisi, sadece üretimi değil, ambalajlama gibi nihai varış yerine ulaşımına kadar geçen diğer aşamaları da hesaba katmalıdır.

Etkin bir ambalaj, üretilmeden önce aşağıdaki üç husus gözönünde bulundurulmalıdır:

- Ürünle ilgili özellikler
- Ürünün dağıtım ve nakliye yöntemleri
- Ürünün pazarlanmasına ilişkin özellikler

Doğru ambalajlama, bir ürünün düşük maliyetle ve güvenli bir şekilde son kullanıcıya ulaştırılması prensibine dayanır. Bununla ambalajın ürünü muhafaza etme, nakliye sırasında korunma özelliğinin yanısıra ekonomik bir yönünün de olduğu vurgulanmaktadır. Nakliye sırasında ürünün zarar görmesi en eski ambalaj problemlerinden biridir. Nakliye sırasında bir ürüne ne

olacağını önceden tahmin etmek zordur. Uygun ambalajlama olmazsa ürün zarar görür ve kaliteli üretim için verilen tüm çabalar boşa gider.

Ambalajın, herbiri ürünün birim satış fiyatını etkileyecek bir maliyet oluşturan altı ana işlevi bulunmaktadır:

- **Koruma ve Saklama** : Ambalaj, ürünü üreticiden son kullanıcıya nakliyesi sırasında hasardan ve çevrenin etkilerinden korumalıdır. Ambalajın hiçbir parçası ürünü etkilememelidir. Ürünün dış etkenlerden zarar görme ihtimaline karşı ambalajın iç koşulları ambalajlanan ürüne uygun olmalıdır.
- **Muhafaza** : Ambalaj, nakliye sırasında içindeki ürünü tek parça halinde muhafaza etmeli, kayıp, sızıntı ve zararlardan korumalıdır. Ambalaj aynı zamanda kolay taşınmalı ve depolanmalıdır.
- **İletişim** : Taşıma ambalajları, nakliyeciye yükleme/boşaltma ve istifleme konusunda, alıcıyı da boşaltma ve ambalajları açma konusunda bilgilendirmelidir. Güvenlik ile ilgili talimatlar önemlidir. Buna karşılık son kullanıcıya yönelik ambalajların tüketiciyi ürünün içeriği, kullanma şekli, saklama koşulları, miktarı ve diğer özellikleriyle beraber üreticisi ile dağıtıcısının isim ve adresleri hatta varsa resmi izinleri kapsayan bilgilerle aydınlatması gerekmektedir.
- **Taşıma/Yükleme/Boşaltmaya Uygunluk** : Taşıma ambalajları, yükleme, boşaltma ve depolama koşullarına uygun olmalı, uzak mesafelere gönderilen ambalajlarda iklimsel değişimler dikkate alınmalıdır. Yükleme ve boşaltma yöntemlerindeki olası değişiklikler etüd edilmeli ve dikkate alınmalıdır.
- **Makinelere Uygunluk** : Ambalaj ve ambalaj malzemeleri doldurma, dizme, kapama ve işaretleme makineleri ile uyumlu nitelikte olmalıdır. Doldurma ve kapama sırasında iyi performans ve aynı zamanda yüksek hız önemlidir.
- **Yeniden Kullanılabilirlik** : Ambalaj malzemelerinin yeniden kullanım özelliğine sahip olmaları da düşünülmeli gereken bir husustur.

Karton Kutular : Karton kutu, hem geri dönüşümlü, biyolojik ortamda yok olan bir madde, hem de büyük bir rekabetin yürütüldüğü piyasalarda çok hayati işlevler yüklenen bir pazarlama aracıdır. Karton ambalajın yararlarını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür;

- Karton ambalajın yüzeyi parlak ve düzgündür. Bu özellik ürünün satışını artırmada en iyi dayanaktır. Tüketiciye yönelik bilgileri, barkodları ve kullanım biçimi, kullanım önerileri, ağırlık, muhafaza süresi gibi zorunlu bilgiler için çok uygundur.
- Bir karton kutunun dekorasyonu, baskısı diğer bir çok ambalaj türünden çok daha ucuz, çoğu kez, kalitece en iyisidir. Her türlü ürünün satışını artırmada, pazarlanmasında sınırsız olanak sunar.
- Karton ambalaj, ölçü üzerine, çeşitli biçimde ve boyutta üretilir. Bu da çok sayıda, çeşitli ürünün ambalaj sorununa ekonomik çözüm getirir.

- Karton ambalajın doldurulması ve kapatılması yüksek performanslı otomatik paketleme hatlarında yapılır. İyi sonuçlar elde eden bu yol maliyeti olumlu yönde etkiler.
- Boş karton kutular, nakliyeleri esnasında açılmış olarak stoklandığından çok az hacim tutar. Bu da nakliye maliyetini azaltır.
- Dolu karton kutular stoklamada aralıksız olarak yerleştirilip, üstüste konulabildiğinden satış noktalarında asgari yer tutar ve alan kazandırır. Ayrıca sunumları çok işlevsel olup, satış performansını yükseltirler.

Karton ambalaj esası, doğal yenilenebilir, dayanıklı bir madde olan selüloz bazlıdır. Bu ambalajlar, başlangıçta odundan elde edilen yeni liflerle, ya da geri dönüşümden elde edilmiş liflerle yapılır. Karton ambalaj, işlevlerini gördükten sonra, yeni bir işlemde geçebilir, enerji kazandırabilir ya da yeniden hamur haline getirilebilir. Bu özelliğiyle karton ambalaj, gerek çevre ve gerekse genel kurallara istenildiği gibi cevap verebilmektedir.

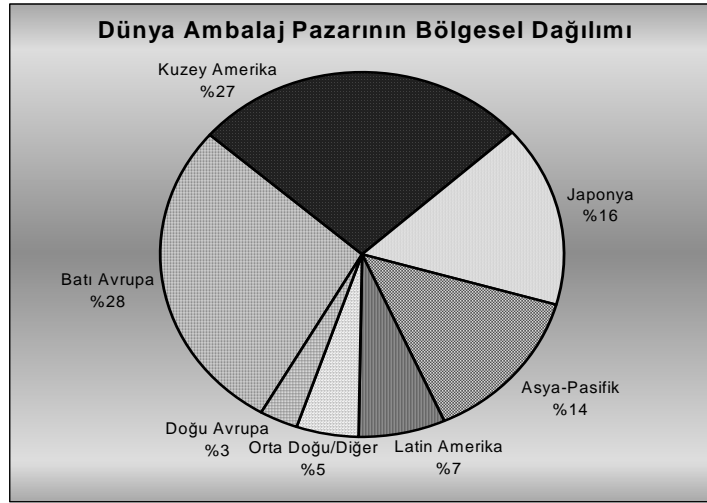
Ürünün satış bedeline oranla, karton kutunun maliyeti üründen ürüne değişmektedir. Bir genelleme yapılırsa karton kutunun maliyeti ürünün %0,1'i ile %3,6'sı kadardır.

Ahşap Ambalajlar: Ahşap kutu, kafes sandıklar, işletme içi istifleme ve lojistikte kullanılan standart ya da standart dışı paletler, monte ya da demonte edilebilen nakliye sandıkları ile konteynerlerden oluşan ahşap ambalajın malzemesi odundur. Kerestenin yoğunluğu 0,32 gr/m³'ten 1,15 gr/m³'e kadar değişir. Yaş ağaçtan yapılmış ahşap ambalajın kuruyunca çekmesi, ambalajın yapısını etkileyerek dayanıklılığını ve sağlamlığını büyük oranda azaltmaktadır. Bu nedenle ahşap ambalaj, nem miktarı %20'yi geçmeyen keresteden üretilmelidir.

Dünyanın en eski ambalaj türlerinden olan ahşap ambalaj, sertlik ve dayanıklılık nedeniyle ağır ve kırılğan yüklerin, havalandırma özelliğinden dolayı da taze meyve ve sebzelerin ambalajlanmasında yaygın olarak kullanılmaktadır. Dayanıklı ve ekonomik olması dolayısıyla doğru yöntemlerle yararlanıldığı takdirde ahşap ambalaj sağlıklı bir ambalaj türüdür.

II) Dünya Kağıt-Karton ve Ahşap Ambalaj Piyasası

Dünya genelinde ulaşılabilen en yeni veri olan 1997 yılı verilerine göre, dünya ambalaj piyasasına bölgesel olarak bakıldığında; en büyük payı Batı Avrupa'nın aldığı görülmektedir. Daha sonra sırasıyla Kuzey Amerika, Japonya ve Asya-Pasifik bölgeleri dünya ambalaj sanayiinde söz sahibi bölgeler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kaynak: Türk Standartları Enstitüsü

Yine 1997 yılı verilerine göre, dünya ambalaj piyasasının materyal dağılımına bakıldığında; en büyük payı %36'yla kağıt-karton, %34'le plastik ambalaj almaktadır. Metal meteryallerle yapılan ambalajlar %20'lik bir orana sahipken, dünya ambalaj sanayiinde camın oranı %10 olarak belirtilmektedir.

Dünya ambalaj sektörünün yıllık satış rakamının yaklaşık 500 milyar \$ olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca, dünya ambalaj üretimi için belirleyici konulardan biri de toplam üretimin %60'a yakınının gıda sektörü tarafından kullanılmasıdır.

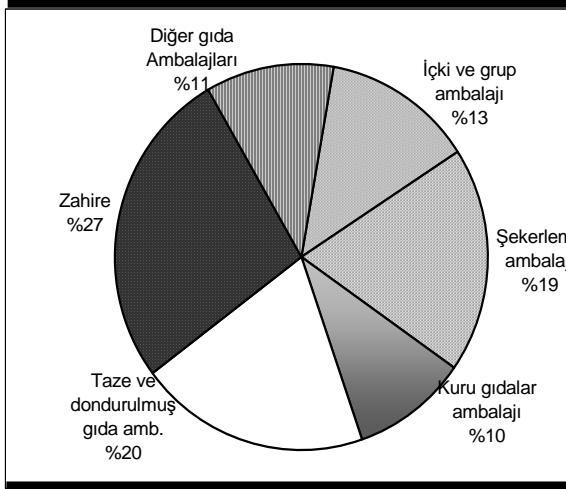
a) AVRUPA

Avrupa'da yaklaşık 1.200 karton ambalaj firması bulunmaktadır. Bu firmalarda 63.500 kişi çalışmakta, 3,2 milyon ton karton ambalaj üretilmektedir. Toplam ciroları ise 7,5 milyar Euro'dur. Avrupa ambalaj piyasasının bütünü içinde karton ambalaj sektörünün payı %38'dir.

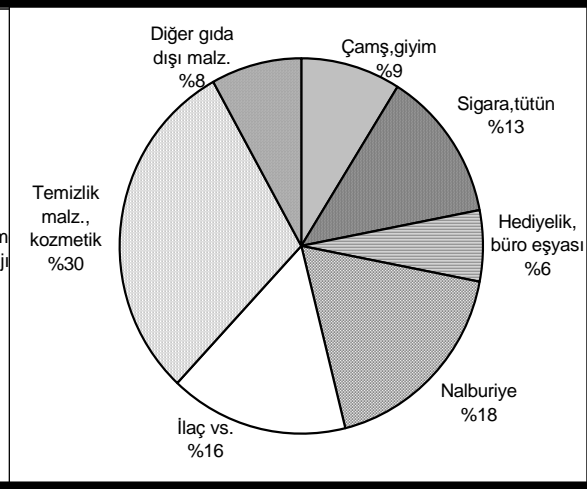
Avrupa karton sanayii ürünlerinin çoğu, tüketim malları dağıtımının hızlı yapıldığı pazarlara satılmaktadır. Avrupa karton ambalaj tüketiminin büyümesi dolaylı olarak özel tüketimin artmasına bağlıdır. 1980 ve 1990'lar boyunca ön paketlemenin gelişmesiyle birlikte, karton tüketimi toplam özel tüketimden daha hızlı büyümüştür. Gıda pazarlarının doyuma ulaşmasıyla; ikinci ambalajın önlenmesine odaklanma ve pazar payının kaybedilmesinin önlenmesinin yanında plastik ve bunun gibi değişik ambalajlarda atıkların kısıtlanmasına yönelik düzenlemelere gidilmiştir. Ayrıca, karton tüketiminin özel tüketime kıyasla daha düzensiz ve dış değişikliklere karşı hassas olduğu gözlenmiştir.

KARTON AMBALAJ KULLANIM ALANLARI

Gıda Ambalajları

Gıda Dışı Ambalajlar

Kaynak: Kasad 2001 Dergisi, *Yüzde ortalamalar tonaj üzerinden hesaplanmıştır.

Üretim: Batı Avrupa'daki karton imalatçıları,1998 yılında 3,28 milyon ton ambalaj kutu satmışlardır. İngiltere, pozisyonu itibariyle Avrupa'daki en büyük karton üreticisidir. Dört lider karton üreticisi ülke olan İngiltere, Fransa, İtalya ve Almanya, 1998'de Avrupa toplam karton üretiminin %69'unu gerçekleştirmişlerdir.

ECMA (Avrupa Karton Üreticileri Birliği) üyelerinin ülkelerinde üretilen karton kutu miktarı, 1998'deki 3,45 milyon tondan 1999 yılında 3,48 milyon tona yükselmiştir. Deprem yüzünden olağanüstü bir şansızlık yaşayan Türkiye hariç tutulursa üretim miktarında daha yüksek oranda bir artış görülmektedir. 2000 yılında ise; ECMA üyelerinin karton kutu üretimi 3,54 milyon tona kadar çıkmıştır.

AVRUPA KARTON AMBALAJ ARZI (Ton)

Ülke	İç Pazar İçin Üretim		İhracat		Toplam Üretim		Üretim Artışı (%)	İmalatçı Sayısı		Çalışan Sayısı	
	1997	1998	1997	1998	1997	1998		1997	1998	1997	1998
Avusturya	71.000	72.700	60.000	63.300	131.000	136.000	3,8	15	15	1.890	1.855
Belçika	48.177	45.719	47.271	53.471	95.448	99.190	3,9	20	20	1.640	1.680
Fransa	536.306	508.713	36.639	36.014	572.945	544.727	-4,9	110	105	9.205	8.216
Almanya	437.778	435.209	121.000	130.000	558.778	565.209	1,2	128	126	10.400	9.900
İtalya	511.893	523.958	50.107	46.042	562.000	570.000	1,4	180	180	8.100	8.000
Hollanda	108.000	98.000	60.000	79.000	168.000	77.000	5,4	31	30	2.300	2.250
İskandinavya	103.631	101.869	52.000	51.500	155.631	153.369	-1,5	48	48	2.834	2.739
İspanya	226.619	241.683	14.381	14.817	241.000	256.500	6,4	200	200	6.000	6.000
İsviçre	61.026	61.693	9.574	10.307	70.600	72.000	2,0	25	25	1.370	1.330
İngiltere	659.088	667.264	37.518	41.974	696.606	709.238	1,8	180	175	11.500	11.000
Batı Avrupa	2.763.518	2.756.808	488.490	526.425	3.252.008	3.283.233	1,0	937	924	55.239	52.970
Türkiye	164.877	153.354	30.123	29.646	195.000	183.000	-6,2	200	200	4.000	3.600
Toplam	2.928.395	2.910.162	518.613	556.071	3.447.008	3.466.233	0,6	1.137	1.124	59.239	56.570

Kaynak: ECMA Statistical Yearbook 1999

Avrupa oluklu mukavva üretimine bakıldığında ise; Türkiye de dahil olmak üzere FEFCO (Avrupa Oluklu Mukavva Üreticileri Birliği) üyelerinin 1998 yılında 16,2 milyon ton olan üretim miktarının, 1999 yılında 16,8 milyon tona yükseldiği ve 2000 yılında da 17,5 milyon ton olarak gerçekleştiği görülmektedir.

**ECMA ÜYELERİ AVRUPA (Türkiye dahil)
Karton Kutu Üretimi**

YILLAR	Toplam Üretim ton/yıl (000)
1997	3.447
1998	3.466
1999	3.487
*2000	3.540

(*) Veriler henüz kesinleşmemiştir.

Kaynak : ECMA

**FEFCO ÜYELERİ (Türkiye dahil)
Avrupa Oluklu Mukavva Üretimi**

YILLAR	Toplam Üretim (ton/yıl)	Kişi başına tüketim (kg./yıl)
1998	16.182.483	
1999	16.752.053	
2000	17.540.000	35.4

Kaynak : FEFCO

Tüketim Trendleri: 1998 yılında, Batı Avrupa karton ambalaj tüketimi, 1997'ye göre %1,7 oranında artmış ve 3,27 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. ECMA sınırları içinde, Türkiye de dahil olmak üzere karton tüketimi %0,7 oranında artarak 3,48 milyon tona çıkmıştır.

1998 yılında, Avrupa'da en çok karton ambalaj tüketimi gerçekleştiren İngiltere bir önceki yıldaki pozisyonunu korumuştur. 1998 yılında İngiltere vatandaşları ortalama kişi başına 13,3 kilo karton tüketmişlerdir. Avusturya, İsviçre ve Fransa da kişi başına 10 kilogramdan fazla tüketim gerçekleştirmişlerdir. İspanya, İskandinav ülkeleri, Almanya ve Türkiye'de ise kişi başına 7 kilogramın altında karton tüketilmiştir.

İskandinavya gibi Almanya, Fransa ve Hollanda da 1998 yılında karton ambalaj tüketiminde %0-5 arasında düşüş yaşanmıştır. Türkiye, iç pazarlarındaki karton talebi olumsuz etkilenen Rusya ve bölgedeki krizlerden çok büyük ölçüde darbe yemiştir. Diğer taraftan İngiltere, İspanya, İsviçre ve Avusturya'da %5'den daha fazla talep artışı kaydedilmiştir. İspanya hariç, bu ülkelerdeki toplam özel tüketim 1998'de cüzi bir miktarda büyümüştür.

1998'de ithal edilen karton miktarı, toplam karton tüketiminin %55,5'i olan Belçika en yüksek ithalatı gerçekleştiren ülke olmuştur. Türkiye, Hollanda, Avusturya ve İskandinav ülkeleri de dahil olmak üzere diğer ülkeler de Avrupa karton ithalatından %20'den fazla pay almışlardır. Ayrıca, İspanya ve İtalya'nın payı %10'un altında kaydedilmiştir.

2000 yılında Avrupa çapında karton kutu taleplerinin azaldığı rapor edilmektedir. ECMA tarafından karton kutu taleplerinin 2001 yılı içinde %5-7 oranında büyüyeceği, 2002 yılı için ise %3-4 oranında bir büyüme beklenildiği belirtilmektedir.

AVRUPA KARTON AMBALAJ TALEBİ (Ton)							
Ülke	İç Pazar Satışı		İthalat		Karton Tüketimi		Büyüme (%)
	1997	1998	1997	1998	1997	1998	
Avusturya	71.000	72.700	25.000	28.000	96.000	100.700	4,9
Belçika	48.177	45.719	52.521	57.001	100.698	102.720	2,0
Fransa	536.306	508.713	124.305	124.001	660.611	632.714	-4,2
Almanya	437.778	435.209	73.000	71.000	510.778	506.209	-0,9
İtalya	511.893	523.958	14.334	15.287	526.227	539.245	2,5
Hollanda	108.000	98.000	27.000	30.000	135.000	128.000	-5,2
İskandinav Ülkeleri	103.631	101.869	30.000	27.000	133.631	128.869	3,6
İspanya	226.619	241.683	22.065	23.237	248.684	264.920	6,5
İsviçre	61.026	61.693	10.305	14.004	71.331	75.697	6,1
İngiltere	659.088	667.264	75.900	126.608	734.988	793.872	8,0
Batı Avrupa	2.763.518	2.756.808	454.430	516.138	3.217.948	3.272.946	1,7
Türkiye	164.877	153.354	70.000	50.000	234.877	203.354	-13,4
Toplam	2.928.395	2.910.162	524.430	566.138	3.452.825	3.476.300	0,7

Kaynak: ECMA Statistical Yearbook 1999

Kullanım Alanları: Avrupa'da karton ambalaj talebinin en yüksek pay aldığı alan gıda sektörüdür. Karton ambalaj tüketimine ilişkin çeşitli ülkelerden alınan raporlara göre, gıda dışındaki karton ambalaj tüketimi %4,9 artışla 1,6 milyon ton olarak kaydedilirken, gıda ambalajı tüketimi 1997 yılından %2,9 düşüşle 1998 yılında yaklaşık 1,9 milyon ton miktarında gerçekleşmiştir. Gıdada başlıca iki kategoride (1.Tahıl ürünleri, 2. Taze ve dondurulmuş gıdalar) önemli miktarda tonaj kaybı görülmüştür. Gıda dışındaki sektörlerde ise kişisel bakım ve hijyenik ürünler daha fazla önem kazanmaya başlamıştır.

Ulusal kağıt-karton dernekleri tarafından kaydedilen bilgiler ışığında elde edilen bu rakamlar, toplam Avrupa karton tüketiminin %75'ini kapsamaktadır. Küçük miktarda üretim yapma özelliği taşıyan pazarlarda oluşan bazı kategorilerin içine giren alanlarda, özellikle içecek, sigara ve tütün gibi, temsilcilik sayısına net olarak ulaşmak oldukça zordur.

İhracat: Hollanda, Belçika ve Avusturya gibi ihracat kaynaklı çalışan ülkeler ki bunların tamamına yapılan ihracat toplam üretimden %45-55 oranında pay almaktadır, 1998 yılında en yüksek üretim artışı kaydeden ülkeler arasında yer almıştır. Benelüks ülkeleri olarak da adlandırılan Belçika ve Hollanda'da ihracat artışı iç pazardaki düşüşü bir parça telafi etmiştir. Bu Avrupa'nın en büyük ihracatçısı olan Almanya için de geçerlidir.

Sektörün Yapısı: Avrupa karton ambalaj sanayi dağınık bir yapıya sahiptir. En büyük 10 karton ambalaj grubu %40 oranında pazar payına sahiptir. Uluslararası karton ambalaj gruplarının herbiri, yıllık 50.000 tondan fazla imalat kapasitesi olan ve kendi ambalajlarını üreten bir hale gelmişlerdir.

Bunun tersine, çok küçük bağımsız imalatçılar yerel pazarlara ürün satmaktadır. Son zamanlarda, Avrupa'daki toplam karton ambalaj üretiminin 1/3'ünün yıllık 5.000 tonun altında üretim yapan fabrikalarda imal edildiği düşünülmektedir. Yıllık ortalamada karton fabrikası başına 3.500 tonun üzerindedir.

Perakende Gıda: Perakendeciler, gıda ve gıda dışı ön paketleme piyasasında anahtar rol oynamaktadırlar. Avrupa çevresinde, perakende sektöründe Güney Avrupa'nın Kuzeybatı Avrupa'yla birleşmesiyle bu tür metodlar uygulanmıştır. Perakendeciler arasında birleştirme metodları, geçen on yıl için perakendecilerle gıda üreticileri arasında pazarda güç değişimine katkıda bulunmuştur. ECR (Etkili Tüketici Bilinci) kavramının deneyimleriyle perakendeciler ve büyük marka imalatçıları, gıda üretim zincirini modernize etmeye çalışmaktadırlar. Pratikte, ECR'nin yerine getirilmesi, gıda imalatçıları ile perakendecilere sınırlamalar getirecektir. Bu da karton sektörü için büyük bir fırsattır. Bu yüzden, pazarlama ve lojistik alanlarındaki gelişme, karton sektörünün faydasını açıkça ortaya çıkarmıştır.

Önem taşıyan diğer bir faktör, perakendecilerin sahip olduğu özel etiketlerin ortaya çıkmasıdır. Özel etiketler, perakendeciler için onların adını duyuran ve daha yüksek katma değer için ürünün durumunu belirten önemli bir araç olmuştur.

Eczacılık: Geleneksel olarak, eczacılıkla ilgili ambalaj sanayi, uzmanlaşması, küçük ölçekli ve sipariş usulü çalışması, teslim şekli ve yüksek kalite gereksinimleri açısından diğerlerinden ayrılmaktadır. Karton fiyatları yüzde olarak sınırlandırılmıştır. Ancak ambalaj maliyetleri eczacılıkla ilgili şirketlere önemli bir yük getirmektedir. Tüm bunların sonucunda maliyet azaltarak verim elde etmek belirlenen hedef olmuştur.

Eczacılıkla ilgili karton imalatçıları, doğru hizmet vermek ve üretim zinciri maliyetlerini azaltmak için birlikte hareket etmeye öncülük etmişlerdir.

Ambalaj Sanayii Performansı: Avrupa karton imalatçılarının toplam cirosu 1998 yılında %1,1 artışla 6,65 milyar Euro olmasına rağmen, maliyetler daha hızlı artmıştır. Kartonların elde edilmesinde net ton başına satış değeri gerçek anlamda 2.000 Euro'da sabit kalırken, Avrupa çevresinde karton ambalaj için fiyat artışları 1998 yılında %4 ile %8 arasında kaydedilmiştir. Sonuç olarak, Avrupa'nın 1998 toplam cirosu %4,5 oranında düşmüş ve 3,6 milyar Euro olarak hesaplanmıştır.

Asya'daki ekonomik gelişmenin bir sonucu olarak selüloz fiyatları ve atık kağıt talebinin azalmasından kaynaklanan son fiyat artışlarından karton sanayii önemli ölçüde etkilenmiştir. Bunun sonucunda fiyatlar %12-15 oranında artmıştır. Bu artışlardan diğer karton cinslerinin fiyatlarının da etkilenmesi beklenmektedir. Bununla beraber finansal sorunların yaşanması da, karton imalatçıların elde ettikleri karı azaltacaktır.

İhracatçılar için önemli zorluklardan biri hedef pazarlardaki normların ve mevzuatın az bilinmesidir. AB ambalaj mevzuatı konularını şu şekilde sıralamak mümkündür;

- Ambalajların işaretlenmesi,
- Avrupa Standartlarının hazırlanması,
- Destekleme ve önlemler (yaptırımlar),
- Geri dönüş ve geri kazanmayı teşvik (zorlama),
- Avrupa ambalaj veri tabanı oluşturma,
- Yaşam döngüsü (LCA) analizi.

Yukarıdaki konularda yapılan ulusal uygulama farklılıklarını ortadan kaldırmak ve tüm topluluk üyelerinin tek bir ambalaj mevzuatı altında toplanması amacıyla üzerinde çalışılan ve uygulamaya konan bazı yönergeler vardır.

Avrupa'da gıda, ilaç v.b. ürünlerle ilgili olarak bağlayıcı normlar ve mevzuat geliştirilmiştir. Avrupa'da ambalaj malzemesi kullanımı öylesine fazladır ki, ambalaj atıkları önemli bir sorun haline gelmiştir. Bütün Avrupa ülkelerinde ambalaj atıklarının çevreye verecekleri zararın minimum düzeye indirilmesini temin etmek için ambalaj malzemesi kullanımını ve geri dönüşümü artırmaya yönelik yasalar uygulanmaktadır. Çevre ve ambalaj konularındaki yasalar dönüşümlü ambalaj malzemelerinin kullanımını kesinlikle tavsiye etmektedirler. Karton kutuların geri dönüşüme uygun olması için; cilasız kartonların kullanılması, plastik çivilerin kullanılmaması, su bazlı yapıştırıcı ve mürekkeplerin kullanılması ve dönüşümden önce çıkartılabilmesi için minimum 10 mikrometre kalınlığında polietilen kaplama kullanılması gerekmektedir. Geri dönüşüm konusundaki baskıdan dolayı ahşap malzeme yerine kartonun tercih edilmesi sonucunda, daha az ahşap kullanılması eğilimi ortaya çıkmıştır. Ahşap yaş meyve ve sebzeler için ideal bir ambalaj malzemesidir. Ahşap ambalaj nemin etkilerini tolere edebilmektedir. Ahşap bir kutunun yapısı havalandırma delikleri ile zayıflamamaktadır. Ormanların iyi işletilmediği pekçok gelişmekte olan ülke, ucuz bir malzeme olan ahşabı ambalaj malzemesi olarak kullanmaktadır. Aslında ahşap, kartona göre daha doğal bir malzeme olmasına rağmen ahşabın yeniden kullanımı ve dönüşümü daha zordur.

Avrupa Topluluğu'nda 20 Aralık 1994'de ambalaj ve ambalaj atıkları konusunda yönlendirici bir direktif yayınlanmıştır. Bu direktif ile tekrar kullanım ve geri dönüşüme uyum için 5 yıllık bir süre konmuştur ve üye devletlere bu süre içinde ambalaj atıklarının azaltılması ve önlenmesi için ulusal programlarını yapma görevi verilmiştir. Bu direktif, ambalaj atıklarını önlemek, geri dönüşümünü ve tekrar kullanımını özendirmek, böylece atık miktarlarını azaltmak amacıyla tasarlanması açısından önem arz etmektedir. Bu direktifin iki temel hedefi vardır:

- Çevrenin korunması
- Üye ülkelerin çevresel atıklarla ilgili mevzuatları arasındaki farklılıkların azaltılması.

Başlıca AT Yönergeleri		
Yönerge Konusu	Yönerge No	Uygulama Durumu
Dolum hacmi ve standartları	75/106/EEC	Yeniden düzenleniyor
Sıvı dolum hacimleri	75/107/EEC	
Ölçü kapları	80/232/ECC	Kısmen uygulanıyor
Birim ve kapasite oranları	89/109/ECC	Uygulamada
Gıda ve temas eden yüzeyler	92/880/ECC	Uygulamada
Ekolojik etiket (Ekolabeling)	93/326/EEC	
İşaretleme	96/C 382/05	Gönüllü
Ambalaj ve atıkları	94/62/EC	Uygulamada

Kaynak: Cem Ofset Ambalaj Dergisi/Ocak 2000

Üye ülkeler, atıkları önlemek üzere bazı adımlar atmak zorundadırlar ve atılacak bu adımlar ulusal programlarında yer almalıdır. Piyasadaki tüm ambalajlar direktifte yer almıştır. Bunlar; ticarete, sanayide, perakende satış sırasında ve ev içinde kullanılan satış ambalajlarını, ikincil ambalajları, nakliye ambalajlarını kapsamaktadır.

Üye ülkeler, direktifin rehberliğinde, ambalajın tekrar kullanımını özendirirler. Üye devletlerin görevi, tekrar kullanım için ambalaj atıklarını toplama sistemleri oluşturmaktır.

Sistem, hem ithal hem de yerli ürünleri aynı şekilde değerlendirmeli, ithal ürünler farklı muameleye maruz kalmamalıdır. Gümrüklerde de aynı standartlar kullanılmalı ve ticari engel yaratmaktan veya rekabetin zarar görmesinden sakınmalıdır. Üye ülkeler, direktifin amaçlarına ulaşmak için gerek gördüklerinde mali yükümlülükler getirmekte özgürdürler. Ülkeler, mali nitelikli olanlar haricinde, başvuracakları, diğer tüm önlemlerle ilgili olarak Topluluğa bilgi vermek zorundadırlar.

Direktifte geleceğe yönelik yeni kararlar alınması, çalışmalar yapılması ve standartlar oluşturulması da yer almıştır.

Direktif, ambalaj üzerinde yer alacak işaretin, ambalajın üzerinde yada etiketinde kolayca görülebilecek ve okunabilecek şekilde olmasını gerekli kılmaktadır. İşaret kalıcı ve dayanıklı olmalı, ambalaj açıldıktan sonra da ambalajın üzerinde kalmalıdır.

Bu direktif AB ülkelerinde ambalaj sanayiinin gelişimine olumlu ve sistematik katkılarda bulunmuştur ve bulunmaya devam etmektedir.

b) ABD

ABD ambalaj sanayi yaklaşık 100 milyar \$'lık üretimi ve yaklaşık 200.000 kişilik çalışanı ile dünyanın en büyük ambalaj sanayisidir.

ABD dış ticaret istatistiklerine göre; 3923, 4415, 4819, 6305,7010 ve 8309 GTİP'li gruplar ambalaj sanayininin ana sektörlerini oluşturmaktadır.

3923	Plastiklerden eşya taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus malzemeler;plastikten tıpa, kapaklar, kapsüller ve diğer kapama malzemeleri, plastik ambalajlama işleri
4415	Ahşap büyük ve küçük sandıklar, kafes sandıklar, ahşap kablo makinaları, ahşap paletler
4819	Kağıttan kartondan kutular, mahfazalar, torbalar ve diğer ambalaj kutuları
6305	Ambalaj için torba ve çuvallar
7010	Cam damacana, kavanoz, şişe, çanak, tüp, serum ampulleri ve diğer kaplar
8309	Tıplar, şişeler için kapsüller, dişli kapaklar, ambalajlamada kullanılan benzeri teferruat

1996-2000 yılları arasında ABD ambalaj sanayininin dış ticaret verileri aşağıdaki şekilde gerçekleşmiştir.

ABD Ambalaj Sanayii Dış Ticareti (1.000 \$)

	1996	1997	1998	1999	2000	2000/5	2001/5
İhracat	3.119.098	3.476.349	3.813.229	4.193.716	4.792.947	1.970.068	2.017.462
İthalat	2.666.791	3.008.685	3.262.656	3.735.161	4.447.598	1.755.868	1.856.873
Denge	452.307	467.664	550.573	458.555	345.349	214.200	160.589
Hacim	5.785.889	6.485.034	7.075.885	7.928.877	9.240.545	3.725.936	3.874.335

Sektörün ihracatı 1996-2000 yılları arasında %54 oranında artarken, ithalatı da hızla büyüyerek %67'lik artışla 4,4 milyar \$'a ulaşmıştır. ABD toplam dış ticaretinde açık verirken, bu sektörün dış ticareti fazla vermektedir. Ancak sözkonusu dönem içinde bu fazlanın azaldığı görülmektedir. Sektörün dış ticareti ise, bu dönemde 5,8 milyar \$'dan 9,2 milyar \$'a yükselerek, yaklaşık %59'luk bir artış göstermiştir.

ABD ambalaj sanayinin ticaretini en fazla Kanada ve Meksika, başka bir ifadeyle NAFTA üyeleri ile gerçekleştirmektedir. Bu ülkeleri Çin izlemektedir.

ABD'nin 1997 yılı ambalaj kutu ithalatı 707 milyon \$ iken 2000 yılında bu rakam 994 milyon \$'a çıkmıştır. ABD ambalaj kutu ihracatına bakıldığında ise; 1997 yılında 1,3 milyar \$ iken 2000 yılında 1,5 milyar \$'lık ihracat gerçekleştirilmiştir.

ABD Ambalaj Kutuları Dış Ticareti (1.000 \$)						
	1997	1998	1999	2000	2000/5	2001/5
İthalat	707.337	779.993	846.393	994.712	358.053	395.975
İhracat	1.307.797	1.362.667	1.438.210	1.556.655	645.607	650.928

Kaynak: US Dept. of Commerce, Bureau of Census

2000 yılında 76 milyon \$ olarak gerçekleşen ABD ahşap ambalaj ihracatından en büyük pay alan ülke 24 milyon \$'la Kanada'dır. Onu sırasıyla Meksika, İngiltere, Japonya ve Almanya takip etmiştir. ABD ahşap ambalaj ithalatına bakıldığında ise; 2000 yılında 178 milyon \$ olarak gerçekleşen ithalattan en büyük payı 134 milyon \$'la Kanada almıştır. Onu 25 milyon \$'la Meksika ve 6 milyon \$'la Şili izlemektedir.

ABD ahşap ambalaj ihracat ve ithalatındaki en önemli kalemler; paletler ve sandıklardır.

ABD Ahşap Ambalaj Dış Ticareti (1.000 \$)						
	1997	1998	1999	2000	2000/5	2001/5
İthalat	82.232	113.145	142.454	178.387	70.314	67.299
İhracat	47.298	58.134	68.925	76.093	33.778	25.175

Kaynak: US Dept. of Commerce, Bureau of Census

c) JAPONYA

Japonya'nın 2000 yılında 73,8 milyon \$ olarak gerçekleşen toplam ambalaj kutusu ihracatından en fazla pay alan ülke 17 milyon \$'la Çin olmuştur. Çin'i 9,7 milyon \$'la Rusya, 8 milyon \$'la Tayvan, 5 milyon \$'la

İngiltere ve 4,7 milyon \$'la ABD izlemiştir. Japonya ambalaj kutuları ithalatına bakıldığında ise; 126 milyon \$ olan toplam ithalattan en büyük payı , ihracatta da olduğu gibi, 56 milyon \$'la Çin'in aldığı görülmektedir. Çin'i, 23 milyon \$'la Kore, 13 milyon \$'la ABD ve 4,6 milyon \$'la Tayvan takip etmiştir.

2000 yılında, Japonya'nın ambalaj kutuları ithalat ve ihracatındaki en önemli kalemler oluklu/oluksuz kağıt ve kartondan kutular ile torba ve çantalar almıştır.

Japonya'nın 2000 yılında ambalaj kutuları ortalama fiyatlarına bakıldığında; 1kg ambalaj kutusunun ihraç fiyatı 3,62 \$'ken, ithal fiyatı 3,60 \$ olarak kaydedilmiştir.

Japonya Ambalaj Kutuları Dış Ticareti								
	1998		1999		2000		99/00 (%) Değ.	
	Miktar (Ton)	Değer (Milyon \$)	Miktar (Ton)	Değer (Milyon \$)	Miktar (Ton)	Değer (Milyon \$)	Miktar	Değer
İthalat	25.909	87.679	28.528	102.891	35.239	126.837	23,5	23,3
İhracat	23.884	72.034	22.415	72.516	20.385	73.894	-9,1	1,9

Kaynak: US Dept. of Commerce, Bureau of Census

Japonya'nın 4,1 milyar \$ olarak gerçekleşen 2000 yılı ahşap ambalaj ihracatından en büyük payı 942 milyon \$'la Tayvan almıştır. Japonya ihracatında 862 milyon \$'la ikinci sırada yer alan Meksika'yı, 732 milyon \$'la Tayland ve 406 milyon \$'la ABD takip etmiştir. Japonya ahşap ambalaj ithalatına bakıldığında ise; 30 milyar \$ olan toplam ithalattan 12 milyar \$'la en büyük payı alan Endonezya'yı 6 milyar \$'la Malezya ve 4 milyar \$'la Çin izlemiştir.

Japonya Ahşap Ambalaj Dış Ticareti (milyon \$)				
	1998	1999	2000	99/00 (%) Değ.
İthalat	23.852	22.729	29.739	30,8
İhracat	2.670	6.246	4.185	-33,0

Kaynak: US Dept. of Commerce, Bureau of Census

Japonya'nın ahşap ambalaj ithalat ve ihracatındaki en önemli kalemler, ahşap sandıklar, paletler ve ahşap palet kaldırıncılardır.

III) Türkiye Kağıt-Karton ve Ahşap Ambalaj Sanayii

Ülkemizde ambalaj olgusu giderek gelişmekte ve önem kazanmaktadır. 1980'li yıllardan itibaren izlenen dışa açık ekonomik politikalarla patlama yapan ithalat, Türk tüketicisini yabancı ürünlerle tanıştırmıştır. İthal ürünler, ambalajlı ürün talebini artırmıştır. Bu gelişme üzerine, ilk olarak dayanıksız tüketim malları ambalajlanmış, ardından ambalaj üreticisi firma sayısında büyük bir artış gerçekleşmiştir.

16 Kasım 1997 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Türk Gıda Kodeksinde yer alan tüm gıda maddelerinin ambalajlanması zorunlu kılınmıştır. Bu gelişmeden karton ambalaj sektörü büyük fayda sağlamaktadır.

Son zamanlarda dünya piyasalarında, özellikle gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de fert başına ambalaj tüketim payı hızla artış göstermektedir.

Ülkemizde devamlı artış gösteren yaşama standardı, büyüyen şehirleşme trendi, ortalama ömrün uzaması, tüketim alışkanlıkları ve tüketici beklentilerinin değişime uğraması gözönünde bulundurulmaya başlanmıştır. Bunun yanısıra, Türkiye’de büyük alışveriş merkezlerinin sayısı hızla artmaktadır. Satışlarda ambalajın gelişmesini teşvik eden bu yapılanma, ambalaj yapıları üzerinde yoğun çalışmalar yapılmasına neden olmaktadır.

Açıkta satılan ürün alışkanlığı yalnız mahalle ve köylerde kurulan açık pazarlarda yürütülmekte, büyük ve küçük perakende satış birimlerinde ürünler ambalajlar içinde sunulmaktadır. Tüketici artık ürünü uygun ambalajda satın almayı tercih etmektedir.

Ürünlerin ve malların serbest dolaşımı ancak uygun bir ambalaj ile sağlanabilir. Bu nedenle ambalaj her türlü ürünün alımında önem kazanmaktadır. AB ülkeleri; ürünlerin ve ambalajların serbest dolaşımı sırasında ortaya çıkabilecek, yasal, ticari, sağlık ve çevre sorunlarında birliktelik sağlamak amacı ile bir dizi yönerge hazırlamaktadır. Bunların bazıları uzun hazırlık aşamalarından sonra kabul edilmiş, bazıları üzerinde ise tartışmalar devam etmektedir. Ambalaj ile ilgili AB ülkeleri arasında uyum süreci devam ederken; ülkemizde de bazı yönetmelikler hazırlanmıştır. Ambalajla ilgili olarak ülkemizdeki mevzuat ve yönetmelikler aşağıdaki şekilde sıralanabilir :

- Ambalajla ilgili Türk standartları (Dolum hacmi ve standartları/Ölçüler Nizamnamesi),
- Türk Gıda Kodeksi (Gıda ile temas eden yüzeyler),
- Zararlı Kimyasal Madde ve Ürünlerin Kontrolü Yönetmeliği (Ekolojik etiket),
- Tekel Dışı Bırakılan Patlayıcı Maddelerle Av Malzemesi ve Benzerlerinin Üretimi, İthalı, Taşınması, Saklanması, Depolanması, Satışı, Kullanılması, Yok Edilmesi, Denetlenmesi Usul ve Esaslarına İlişkin Tüzük (4.Bölüm, Ambalajlama ve güvenlik önlemleri),
- Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği (3.Bölüm, Ambalaj ve Atıkları)

Ülkemizde ambalaj malzemelerinin ihracatında hiçbir kısıtlama söz konusu değildir. Ancak gıda sanayi ürünlerinin ihracatında ve ithalatında standardı zorunlu uygulamada bulunan ürünler mevcuttur. Zorunlu standart uygulaması ile üreticilerin standartlara ve tüketici menfaatlerine uygun üretim yapmaları amaçlanmaktadır.

a) Türkiye Kağıt-Karton ve Ahşap Ambalaj Üretim, Tüketim ve Kapasitesi

Ambalaj, tüketim ve satın alma gücüyle birebir ilişki içinde olan bir üründür. Kişi başına ambalaj tüketimi, kişi başına gelirle direkt ilgilidir. Milli geliri kişi başına 20 bin \$'ın üzerinde olan ülkelerde, ambalaj tüketimi de kişi başına 250 \$'ın üzerindedir. Buna karşılık henüz gelişmekte olan ülkelerde tüketim çok düşüktür. Türkiye'de ise bütün ambalaj türlerinde kişi başına tüketim 40 \$ civarındadır. Ambalaj malzemeleri tüketiminde henüz istenilen hacme ulaşamamıştır.

Türkiye'de Ambalaj Malzeme Kullanımı (%)		Dünya'da Ambalaj Malzeme Kullanımı (%)		
			Batı Avr. Ülkeleri	ABD
Plastik ve Pet	32	Plastik	37,4	18
Teneke	19	Kağıt/karton	35,5	38
Cam	19	Metal/Teneke	15,2	30
Kağıt	19	Cam	7,2	11
Alüminyum	8	Ağaç	4,7	3
Diğer	3			

Kaynak: Dünya Ekonomi-Politika, Özel Ek 15 Kasım 2000

Fiziksel büyüklük olarak 2,5 milyon tonu bulan Türkiye ambalaj sektörü 2000 yılı toplam üretiminin, parasal büyüklüğü yaklaşık 2,5 milyar \$'dır. Yıllık tüketim ise yapılan ithalat ile birlikte 2,7 milyon ton civarındadır. Tüketim sektöründe kullanılan ambalaj malzemelerinin %37'sini fleksibl ambalaj folyoları, kağıt, karton ve oluklu mukavva ambalajları, %20'sini plastik, %22'sini metal, %8'ini cam ve %13'ünü de ahşap ambalajlar oluşturmaktadır.

Tüketim sektörlerine göre; fleksibl ambalajın 2000 yılı kullanımı toplam 92.500 ton iken, kağıt ambalajın üretimi 2000 yılında toplam 107.000 tondur.

Türkiye karton ambalaj üretimi 2000 yılında gıda ve gıda dışı ürün ambalajı olarak toplam 148.500 ton'a ulaşmıştır.

Oluklu mukavva ambalaj sektöründe üretimin 2000 yılında 717.794 ton olarak gerçekleştiği bildirilmektedir. Türkiye'de son yıllarda kişi başına oluklu mukavva tüketimi önemli artışlar göstermektedir.

Mevcut veriler, izlenen gelişme trendi ve sektörel araştırmalara göre; kağıt, karton ve oluklu ambalaj üretimi ve tüketiminin önümüzdeki yıllarda artarak sektörün büyümesini sürdüreceği tahmin edilmektedir.

2000 Yılı Türkiye Ambalaj Sektörü

ÜRÜN DALI	Kapasite (ton)	Üretim (ton)	Kapasite Kullanım Oranı (%)
Kağıt ambalajlar	127.950	107.000	83.6
Karton ambalajlar	250.000	128.000	52.0
Oluklu Mukavva ambalajlar	1.345.000	717.000	53.4
Ahşap ambalajlar	450.000	350.000	77.7
TOPLAM	3.964.950	2.505.000	60.7

Kaynak: ASD(Ambalaj Sanayicileri Derneği)

1) Kağıt-Karton Ambalaj

Türkiye kağıt ambalaj üretimi, 1999 yılında 84,4 bin ton olarak gerçekleşirken, 2000 yılında %27 oranında artış göstermiş ve 107 bin ton olarak kaydedilmiştir.

TÜRKİYE KAĞIT AMBALAJ ÜRETİMİ (ton)

Kullanım Alanları	1996 üretim	1997 üretim	1998 üretim	1999 üretim	2000 üretim	Kapasite (ton)
Sargılık	27.086	26.470	28.844	25.383	35.000	42.750
Kraft torba	57.081	58.872	53.756	54.004	65.000	75.000
Sigara kağıdı	4.307	6.255	7.550	5.000	7.000	10.200
TOPLAM	88.474	91.597	90.250	84.387	107.000	127.950

Kaynak : Selüloz ve Kağıt Sanayi Vakfı

Not : Kişi başına tüketim , 1.6 kg. dir.

Türkiye karton kutu ambalaj üretimi, 1999 yılına göre %4 oranında artış göstererek 2000 yılında yaklaşık 130 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Ancak toplam kapasite 250 bin tondur.

TÜRKİYE KARTON KUTU AMBALAJ ÜRETİMİ (ton)

Kullanım Alanları	1996	1997	1998	1999	2000	kapasite
Gıda ambalajı	67.121	70.208	66.548	46.873	47.000	
Gıda dışı ambalaj	104.216	124.515	117.038	76.567	83.000	
TOPLAM	171.337	194.721	183.586	123.440	130.000	250.000

Kaynak: KASAD

Not: Kişi başına tüketim 3 - 3.9 kg. dir.

Sektördeki firma sayısı net olarak bilinmemektedir. KASAD (Kağıt Karton Ambalaj Sanayiciler Derneği) üyesi 40 firmanın, karton ambalaj üretiminin %70'lik bölümünde söz sahibi olduğu belirtilirken, geri kalan bölümde yüzlerce firmanın faaliyet gösterdiği kaydedilmektedir. KASAD'ın yapmış olduğu araştırmaya göre; üye firmaların 1999 yılında ulaştığı üretim miktarı 123 bin tondur. Son on yılın en kötü dönemlerinden biri olarak değerlendirilen 1999 yılında KASAD dışı firmaların 35-40 bin tonluk üretim rakamına ulaştığı varsayılmaktadır. Türkiye karton ambalaj üretiminin 2000 yılında ise 127 bin ton olarak gerçekleştiği ifade edilmektedir.

1999 yılı karton ambalaj üretimine bakıldığında ise; gıda maddeleri ambalajı içerisinde en büyük payı 17,8 bin tonla çikolata-şeker ambalajlarının, gıda dışı maddeler ambalajı içerisinde de 22,8 bin tonla her türlü temizlik malzemesi ambalajının aldığı görülmektedir.

1999 Yılı Karton Ambalaj Üretimini Sınıflandırması	
A.Gıda Maddeleri Ambalajı	Toplam Üretim (Ton)
Her türlü zahire,bisküvi,unlu gıdalar,pirinç,bakliyat, mercimek unları,irmik,nişasta vs. ambalajları	4.838
Taze veya dondurulmuş gıda, dondurma, taze veya dondurulmuş et,sebze,patates,hamburger,köfte,pizza ambalajı vs.	4.038
Kuru bakkaliye, yulaf, kahve, çay, kakao, şeker, baharat, evcil hayvan mamaları, çorbalar vs. ambalajları	10.443
Çikolata,şeker ambalajları	17.832
Sıvı gıdalar ambalajı(süt hariç),bardak,kutu veya şişeli yiyecek maddeleri grup ambalajı vs.	6.468
Diğer yiyecek maddeleri ambalajı	3.254
Toplam	46.873
B.Gıda Dışı Maddeler Ambalajı	
Her türlü temizlik malzemesi, diş macunu, sabun, deterjan, parfümeri, kozmetik, sağlık malzemeleri ambalajı	22.822
İlaç ve kimyevi maddeler ambalajı	14.031
Alet,edavat,elektrik malzemeleri,yedek parça ve aksesuar malzemeleri ambalajı	5.762
Büro malzemeleri,hediyelik eşya,oyuncak,plak,kitap vs. ambalajları	4.967
Tütün ve sigara ambalajı	52
Giyim eşyası,kadın ve erkek çamaşırı,ayakkabı kutusu ve her türlü giyim,kuşam ambalajı	5.942
Diğer gıda dışı malzeme ambalajı vs.	22.991
Toplam	76.567
GENEL TOPLAM	123.440

Kaynak: KASAD verileri

2) Oluklu Mukavva

Oluklu mukavva ve karton ambalaj genel ambalaj sektöründe ağırlık olarak %34'lük paya sahiptir. En fazla yaş meyve sebze ve işlenmiş gıda ambalajında kullanılan oluklu mukavva sanayii bunun dışında 23 sektörde daha kullanılmaktadır. Bu alanların başlıcaları içecek, kimya, tekstil, beyaz eşya, kahverengi eşya, tütün mamulleri ve inşaat malzemeleri sektörleridir. Yetkililer, Türkiye'den yapılan ihracatlarda ürünlerin dış ambalajlarının %80'inin oluklu mukavvadana üretilmiş olduğunu ifade etmektedir.

2000 yılında oluklu mukavva üretiminde 1999'a göre %5,2'lik üretim artışı kaydedilmiştir. Toplamda 718 bin ton üretim hacmine ulaşan oluklu mukavva ambalajcıları, 2000 yılında yüksek bir performans göstermişlerdir.

Türkiye Oluklu Mukavva Tüketimi				
Yıllar	Toplam Tüketim (Ton/Yıl)	Tüketimde Artış-Azalış Hızı (%)	Kişi Başına Tüketim (Kg/Yıl)	Kişi Başına Tüketimde Artış-Azalış Hızı (%)
1995	466.171	16,6	7,5	15,4
1996	562.820	20,7	8,8	17,3
1997	641.226	13,9	10,2	15,9
1998	629.207	-1,9	9,9	-3,0
1999	682.228	8,4	10,6	7,1
2000	717.794	5,2	11,0	3,8

Kaynak: OMÜD

718 bin tonluk üretim ve satış içinde en büyük satış oranını, çeşitli tip olarak adlandırılan kutular elde etmiştir. Satışlardaki payı, %65,6 olarak belirlenen çeşitli tip kutuları, özel kesimli kutular %24,1'lik oranla takip etmiştir. Levhalar ise %12,3'lük oranla en düşük satış hacmine ulaşan ürün olmuştur.

Avrupa'da kişi başına tüketim 35 kg civarında iken, Türkiye'de bu rakam 10 kg seviyesinde seyretmektedir.

2000 Yılı Bölgelere Göre Oluklu Mukavva Üretim ve Tüketimi *				
	Üretim		Tüketim	
	Toplam Üretim(Ton)	Toplam Üretime Oranı (%)	Alicısına Teslim Edilen Miktar (Ton)	Toplam Tüketime Oranı (%)
Marmara	354.704	49,4	405.690	57,3
Ege	156.402	21,8	134.265	19,0
İç Anadolu	94.805	13,2	72.052	10,2
Akdeniz	47.329	6,6	57.581	8,2
Batı ve Orta Karadeniz	45.366	6,3	13.379	1,9
G.Doğu Anadolu	19.188	2,7	21.627	3,1
Doğu Anadolu	-	0	3.027	1,4
Toplam	717.794	100	707.891	100

Kaynak: OMÜD, * Tüketim bölgeleri toplamına OMÜD üyelerinin 9.903 tonluk ihracat satışı dahil değildir.

2000 yılı verilerine göre, yıllık 1,3 milyon tonluk üretim kapasitesine sahip olan sektörde, 102 şirket, 111 üretim hattı ve 106 fabrika faaliyet göstermektedir. Kişi başına tüketimde henüz yeterli miktara ulaşamayan Türkiye'de, oluklu mukavva tüketimi 2000 yılında 11 kg olarak belirlenmiştir.

Oluklu mukavva üretiminin en fazla gerçekleştirildiği bölgemiz olan Marmara Bölgesi, aynı zamanda tüketim oranının da en yüksek olduğu bölgemizdir. Üretim ve tüketim oranları arasında sıralama açısından paralellik görülmektedir. Bu bağlamda; Marmara'yı Ege Bölgesi, onu da İç Anadolu Bölgesi takip etmektedir.

Ambalajın gelişmesini teşvik eden yeni yapılanmalara dayanarak, ülkede ambalaj rasyonalizasyonuna gitme, artan maliyetleri düşürme doğrultusundaki çabaların hız kazanması beklenilmektedir.

Oluklu mukavva sektöründe toplam 6.000'den fazla işçi istihdam edilmektedir. Bunun 5.043 kişilik bölümü doğrudan üretimde, geri kalanı ise üretim dışı bölümlerde çalışmaktadır.

Sektörde İstihdam	
	Kişi Sayısı
Doğrudan Üretimde Çalışan	5.043
Üretim Dışı Çalışan	1.623
Toplam	6.666

Kaynak: OMÜD, *Çalışan kişi sayısına çeşitli hizmetleri üstlenen müteahhit personeli dahil değildir.

3) Ahşap Ambalaj : Ağırlıklı olarak yaş meyve ve sebze gibi tarım ürünlerinin ambalajında kullanılan sandıklar, işletme içi istifleme ve lojistikte kullanılan standart ya da standart dışı paletler ve monte ya da demonte edilebilen nakliye sandıkları ve konteynerler bu gruba giren ambalaj malzemeleri olarak kabul edilmektedir. Uluslararası kara, deniz ve hava yolu taşımacılığında ISO ve EURO normlarında kullanılmaya zorunluluğu bulunan palet, sandık ve konteynerlerin uluslararası işbirliği, patent anlaşması ya da ortaklık kurularak üretimi ve kullanımları giderek artış göstermektedir. Hatta son yıllarda zaman zaman görülen ahşap+oluklu mukavva kombinasyonu, yaş meyve ve sebze sandıkları pazarında etkinliğini sürdürmektedir.

Fazla kapasite sorunu olan ambalaj sektöründe, 2000 yılında yatırımlar azalmıştır. 1999 yılında kısmi bir yükselme gösteren yatırım eğilimi, 2000 yılı başından itibaren tekrar düşüşe geçmiştir. Bu düşüş 2001 yılında da devam etmiştir. KASAD yetkilileri, 2000 yılında yatırımların geçmiş yıllarla kıyaslanmayacak kadar düşmesinin nedeninin ekonomik kriz olduğunu ifade etmişlerdir. Verilen teşvik belgelerine göre; tekstil, kağıt, cam, plastik, teneke gibi ambalaj malzemesi ve maddeleri imalatı ile paketlenme ve ambalajlama tesisi yatırımları, 1996-2000 yılları arasında reel olarak azalmıştır. Bu süre içerisinde teşvik kapsamına alınan proje sayılarında da azalma kaydedilmiştir. 1996 yılında 174 adet olan teşvik kapsamına alınan proje sayısı 2000 yılında 91 adede kadar inmiştir. 2001 Ocak-Şubat döneminde ise, bir önceki yılın aynı döneminden 4 adet azalma ile 12 adet proje teşvik kapsamına alınmıştır.

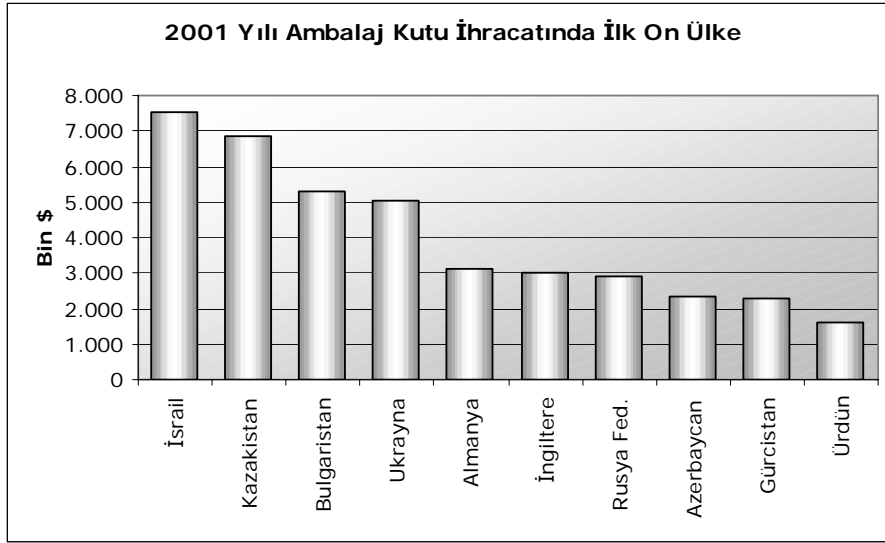
Günümüzde ahşap ambalaj basit bir şekilde küçük üretim birimlerinde üretilebilecek ambalaj türü olmaktan çıkmıştır. Artık gelişmiş ülkeler, ahşap ambalajlardan birçok belge istemektedir. Ambalajın üretiminde kullanılan kerestenin elde edildiği ağaçların herhangi bir hastalık ya da haşere taşımadığına dair ve kerestenin kimyasal işleme yada buhar ile dezenfekte edildiğini gösteren belgeler bunlar arasında yer almaktadır.

b) Türkiye Kağıt-Karton ve Ahşap Ambalaj İhracatı

Türkiye Kağıt-Karton Ambalaj Kutuları İhracatı			
	Miktar		Değer (\$)
1996	36.917.594	KG	43.592.207
1997	41.304.435	KG	45.750.621
1998	41.934.078	KG	47.211.718
1999	42.965.525	KG	46.636.867
2000	48.152.812	KG	54.051.097
2001	53.466.177	KG	58.392.312

Kaynak: DTM verileri.

1996-2000 yılları arasında kağıt-karton ambalaj kutuları ihracatına bakıldığında; 1999 yılı hariç sürekli bir artış görülmektedir. 1996 yılında 43,5 milyon \$ olan ambalaj kutuları ihracatı 2001 yılında 58 milyon \$'a kadar yükselmiştir. 2001 yılı içinde en çok ihracatı yapılan malzemeler sırasıyla oluklu kağıt ve kartondan kutu ve mahfazalar, torba ve çantalar ile oluksuz kağıt/kartondan katlanabilir kutulardır.

Kaynak: DTM verileri.

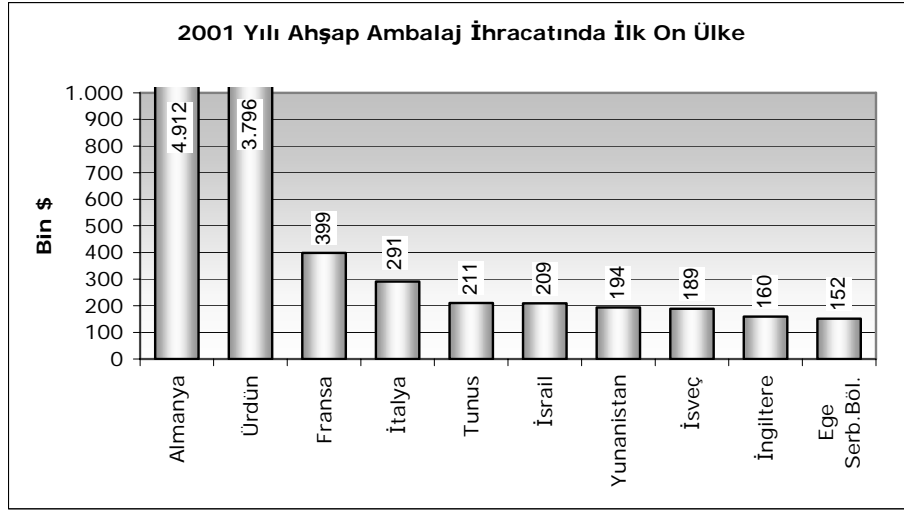
Türkiye'nin 2001 yılı kağıt-karton ambalaj kutu ihracatında ilk sırayı 7,5 milyon \$'la İsrail almış, onu Kazakistan, Bulgaristan, Ukrayna ve Almanya takip etmiştir.

1996 yılında 13,4 milyon \$ değerinde olan ahşap ambalaj ihracatı, 2001 yılında 11,6 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2001 yılı içinde en çok ihracatı yapılan ahşap ambalaj malzemeleri; ahşap sandıklar, kafes sandıklar, kablo makaraları, paletler, palet sandıklar, yük tablaları ve ahşap palet kaldırıncıları olarak belirtilebilir.

Türkiye Ahşap Ambalaj İhracatı			
	Miktar		Değer (\$)
1996	24.195.967	KG	13.430.123
1997	18.684.231	KG	5.612.585
1998	24.961.441	KG	6.505.972
1999	27.888.057	KG	5.683.799
2000	49.371.653	KG	7.850.084
2001	58.118.061	Adet	3.003.974
	84.836.855	KG	8.656.654

Kaynak: DTM verileri.

Son yıllarda %50 kapasite kullanım oranı ile çalışan sektör, ekonomik krizle birlikte daha da daralan iç talebi ihracat yoluyla ikame etmeye yönelmiştir. Sektör temsilcileri, Ar-Ge çalışmalarına hız vermeye başlamıştır. Bu da ihracatın artmasına yol açmıştır. Ahşap ambalaj üretiminde hedef alınan ihracat pazarının iklim koşulları, ısı ve göreceli nem durumunun hesaba katılması da ahşap ambalaj ihracatını olumlu yönde etkilemiştir.

Kaynak: DTM Verileri

Ambalaj sektörü yetkilileri tarafından, yeni ürün geliştirme konusunda iç ve dış pazarlardaki müşterilere yakın distribütör firmaların açılmasının ve yeni pazar araştırmalarının ihracatı artıracığı düşünülmektedir.

Kağıt-karton ve ahşap ambalaj sektörü krizden birçok sektöre göre daha az etkilenmiştir. Bunda genellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerden oluşan sektörün esnek yapısı sayesinde çabuk refleks göstermesinin yanısıra Türkiye genelindeki ihracatın artmasıyla iç pazardaki azalan ambalaj talebi açığının ihracatla kapatılması etkili olmuştur.

c) Türkiye Kağıt-Karton ve Ahşap Ambalaj İthalatı

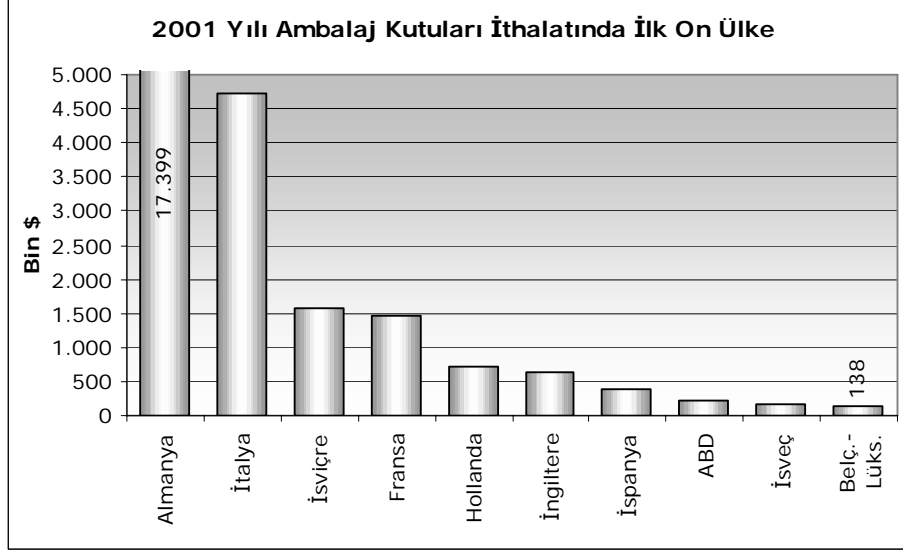
1999 yılında 26,5 milyon \$ olarak gerçekleşen ambalaj kutuları ithalatı 2000 yılında %13 oranında artış göstererek 30,1 milyon \$ olarak kaydedilmiştir. 2001 yılında ise bu rakam 27,9 milyon \$'a düşmüştür.

1999 ve 2000 yıllarında yabancı menşeli gıda maddelerinin ülkemize girişi ve tüketimi artmıştır. Bu tür gıda maddelerinin ambalajı daha önceki yıllarda ülkemizde üretilmesine rağmen, 1999 ve 2000 yılı boyunca Coca Cola-McDonald's gibi ürünlerin orjinal kutularıyla yurt dışından getirilmesi nedeniyle ambalaj kutuları ithalatı artmıştır.

Türkiye Ambalaj Kutuları İthalatı		
	Miktar (Kg)	Değer (\$)
1996	7.543.520	22.538.185
1997	11.305.829	30.994.414
1998	9.449.908	24.361.343
1999	10.627.030	26.547.224
2000	13.304.096	30.101.259
2001	14.316.198	27.957.396

Kaynak: DTM verileri.

2000 yılında Türkiye'nin en çok ambalaj kutusu ithal ettiği ülke 18 milyon \$'la Almanya olmuştur. Onu sırasıyla İtalya, İsviçre, Fransa, Hollanda ve İngiltere izlemiştir.

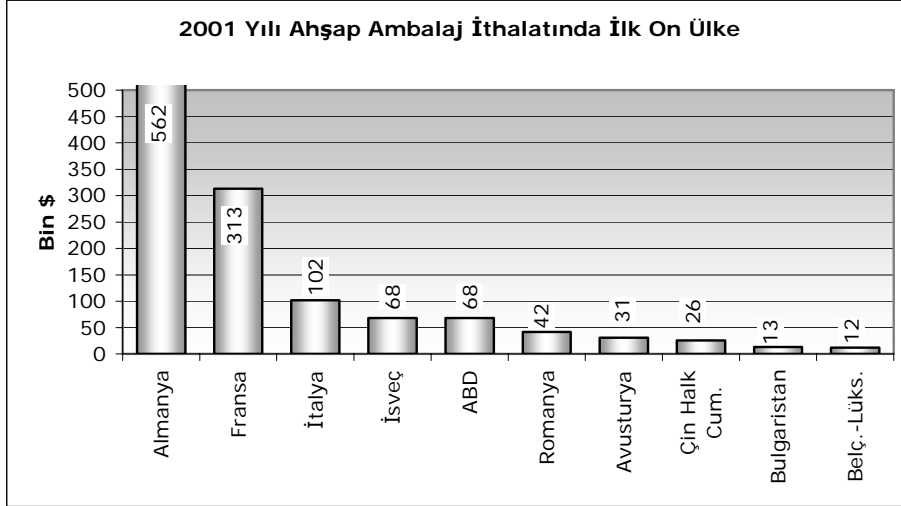
Kaynak:DTM verileri

1996 yılında 10 milyon \$ olan ahşap ambalaj ithalatı, 2001 yılında 1,4 milyon \$ değerine düşmüştür.

Türkiye Ahşap Ambalaj İthalatı		
	Miktar (Kg)	Değer (\$)
1996	6.415.268	10.203.351
1997	4.401.401	5.517.326
1998	2.194.808	2.414.151
1999	2.763.752	2.639.233
2000	3.262.274	3.246.651
2001	1.069.240 Adet	659.826
	1.151.869	786.876

Kaynak: DTM verileri.

Türkiye'de iki çeşit ahşap ambalaj mevcuttur. Bunlardan birincisi olan sebze meyve için kullanılan ahşap ambalajlar, Türkiye ormanlarından elde edilen kavak, kızılğaç gibi ürünlerden yapılmaktadır. Ancak ikinci tip ahşap ambalaj olan paletler ISO'nun ambalajla ilgili standartlarına göre düzenlenmektedir. Palet ve konteyner gibi ahşap ambalaj malzemelerinin içindeki ürünle yakın ilişkisi vardır. Ürünlerin gemilerde taşınması sırasında kirlenmesine, zarar görmesine veya bozulmasına meydan vermemek için, bu tür ambalaj malzemeleri kullanılmaktadır. Fakat bu tip ahşap ambalajlar son yıllarda euro-palet sistemi çerçevesinde; yabancı firmaların Türkiye'de bir firma ile işbirliği kurmasıyla, Türkiye'den standartlara uygun boyutlarda ham ağacın alınıp yabancı firmalar tarafından yurt dışında işlenilmesiyle elde edilmekte ve kira karşılığı Türkiye'ye tekrar gönderilmektedir. Bu işlemin sonrasında içine ürünler konulup ihraç edilen palet ve konteynerler, ithalat işlemine tabi tutulmadıklarından ithalatın düştüğü gibi bir görünüm ortaya çıkmaktadır.

Kaynak: DTM verileri

Türkiye'nin 2001 yılında en çok ithalat yaptığı ülke 562 bin \$'la Almanya olmuş onu sırasıyla Fransa, İtalya ve İsveç takip etmiştir.

IV) Sorunlar

Kağıt-karton ve ahşap ambalaj sanayiinde faaliyet gösteren firmaların ortak sorunu kapasite fazlalığıdır. Halen ortalama olarak kurulu kapasitenin %50'lik bölümü üretime geçirilebilmektedir. Özellikle 1990'lı yıllarda yapılan yatırımlarla yaratılan atıl kapasitenin, daha büyük boyutlara erişmemesi için yeni yatırımlar yapılmaması gerekirken, sektördeki firmalar kapasite artırıcı yatırımlar yapmaktan vazgeçmemektedirler. Bunun yanında sektöre yeni firma girişleri de sürmektedir.

Karton ambalajcıları da diğer ambalajcıların yaşadığı kapasite sorunu ile karşı karşıyadır. Sektörün ulaştığı kapasite, özellikle 1994-1997 yılları arasında, perakendecilik sektöründeki gelişime bağlı olarak, talep hacminin artacağı varsayımına dayanılarak kurulmuştur. Bu yıllarda özellikle Avrupalı firmaların sağladığı ödeme kolaylıklarıyla yeni makineler alarak kapasitesini büyüten firmaların büyük bir kısmı, talebin ve dolayısıyla satışların umdukları gibi gelişmemesi nedeniyle, borçlanarak aldıkları makineleri ödemekte zorlanmaktadırlar.

Türkiye kağıt-karton ambalaj sektöründeki birçok işletme, bir üründe uzmanlaşmak yerine birkaç üründe birden faaliyet göstermektedir. Firmaların büyük çoğunluğu, maliyet, verimlilik ve kalite kriterlerini dikkate almadan üretim yapmaktadır. Sektör yetkilileri, bu tür firmaların Türkiye'nin küreselleşen dünyanın tam bir parçası olması halinde ayakta durmalarının mümkün olmayacağını ifade etmişlerdir. Kağıt-karton ambalajın en fazla kullanıldığı alanlardan biri olan gıdada ve ambalaj tüketimini kamçılayan perakendecilik sektörlerinde dünyada birleşmelere gidildiğinden, Türk firmalarının yapılarında değişiklik gerçekleştirmemeleri halinde, bu firmalara hitap edebilmelerinin zor olduğu bilinmektedir.

Türkiye'de çok eski bir geçmişe sahip olmayan kağıt-karton ambalaj sanayii, aslında Batı Avrupa'dan ithal edilen yüksek teknolojlü makinelerle alt yapısını oluşturmuştur. Ancak, bu oluşum rekabet şartları gözönüne alınarak yapılmamıştır. Atıl kapasitenin verimli hale getirilmesi için uygulanabilir yöntemlerden biri, aynı alanda üretim yapan firmaların birleşmesidir. Şu anda ambalaj sektöründe 20 tane küçük işletmenin birleşmesi halinde bile, ortaya büyük bir işletmenin çıkmaması sözkonusu olabilir. Çünkü küçük işletmeler kendine göre makine parkı ile kurulmuştur. Diğer taraftan, ambalaj sanayiindeki girişimciler ortaklıklara sıcak bakmamaktadır. Girişimcilerin bu yaklaşımı, ortaklıklar kurmanın önünde önemli bir engel olarak karşımıza çıkmaktadır.

Katma değeri düşük bir sektör olan matbaacılık ve karton ambalaj sanayii, direkt ihracat imkanlarının sınırlı olduğu bir sektördür. Ambalaj tüketici firmalar, satış fiyatlarının yaklaşık %60-65'ini ana hammadde karton olan ambalaj giderlerinde harcamaktadırlar.

Türkiye’de ahşap ambalaj, küçük üretim birimlerinde üretilmektedir. Üretim aşamasında bazı sorunlar mevcuttur, ayrıca ahşap kutu, kafes ve sandıkların kurulması ile yapısı genellikle eğitim seviyesi düşük işçiler tarafından yapılmaktadır. Üreticinin bilgisizliği, ahşap ambalajın etkin ve ekonomik bir taşıma ambalajı olarak kullanılmasını engelleyen önemli bir sorun olarak varlığını korumaktadır.

Türkiye oluklu mukavva sektörünün en önemli problemleri ise; kağıt ve enerji konusunda çok yüksek maliyetlerle çalışılmasıdır. Sektörün, kağıdı dünyadaki rakiplerinden %20 oranında daha pahalı, elektriği 2,5 misli pahalıya kullandığını ifade eden yetkililer; Türkiye oluklu mukavva sektörünün dünya rekabetine açılabilmesi için hammadde girdilerinin yanısıra, enerji maliyetlerinin de dünya seviyesine getirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Kağıt-karton ve ahşap ambalaj sanayii, ekonomideki değişiklikleri hemen hisseden bir yapıya sahiptir. Ekonomik krizlerden kaynaklanan tüketim daralması talebe yansımıştır. Bu olumsuz şartlara rağmen, kağıt-karton ambalaj kullanımından büyük pay alan gıdaya yönelik talebin çok fazla daralmayacağı tahmin edilmektedir. Ancak yine de bu durumun diğer tüketim alanlarındaki ambalaj kullanım miktarlarındaki eksilmeyi dolduramayacağı düşünülmektedir. Bu şartlar altında 2001 yılının iyimser geçmediğini ifade eden sektör yetkilileri, sözkonusu yılda kağıt-karton ambalaj talebinde daralma yaşandığını söylemişlerdir.

Sektörün en önemli sorunlarından biri de yetişmiş iş gücü ihtiyacıdır. Türkiye’nin önündeki en büyük hedeflerden biri, Avrupa Birliği’dir. Türkiye Gümrük Birliği içindedir ve sanayi mallarının değişimi için de dört yıldır Avrupalı ürünlerle rekabet etmektedir. Tüm sektörlerde olması gerektiği gibi kağıt-karton ve ahşap ambalaj sektörlerinde de gelişmek için herşeyden önce insan gücünün rekabetçi avantajlar sağlayacak duruma getirilmesi gerekmektedir.

Ekonomik krizin kağıt-karton ve ahşap ambalaj sektörlerinin de dahil olduğu pekçok sektörde yeniden yapılanma hareketini doğurabileceğini ifade eden yetkililer, firmaların üretimlerini rasyonalize ederek dünya şartlarına adapte olabilmeleri için bu durumu değerlendirmeleri gerektiğine dikkat çekmektedirler. Ayrıca, navlun maliyeti, kağıt-karton ve ahşap ambalaj üreticilerinin ihracat imkanını azaltan önemli sorunlardan bir diğeridir.

V) Sonuç

Son yıllarda ülkemizde oluşan ekonomik krizler nedeni ile kağıt-karton ve ahşap ambalaj sanayi ile ilgili sektörlerde yaşanan durgunluk, üretim azalması hatta üretimden tamamen vazgeçilmesi gibi faktörler karşısında ambalaj sanayinin bu kesiminde sıkıntılı günler yaşanmaktadır. Ancak alınan çeşitli önlemlerle bu durumun kısa süre içinde düzeltileceği ve gelişen ambalaj taleplerine yeniden döneleceği beklenilmektedir. Bu arada tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de ambalaj sanayiinde de önümüzdeki yıllarda gelişmeler beklenmektedir.

Çevreci bilinçlenmenin etkisiyle, tüketiciler, devlet üzerinde ve doğrudan ya da dolaylı olarak ambalaj sanayi üzerinde baskı oluşturmaktadır. Gelişmiş ülkelerde çevreyle ilgili yeni kanunlar hazırlanmış ve uygulamaya konmuştur. Günümüzde çevre ciddi bir konu haline gelmiş ve ambalaj atıklarının çevre üzerindeki etkisi önem kazanmıştır. Çevre ile ilgili düzenlemelere zamanında uyum sağlamak akıllıca bir tutumdur. Bu düzenlemeleri değiştirmek ya da engellemek mümkün olmadığına göre hazırlıklı olmak ve gerekli düzenlemeleri bir an önce hayata geçirmek en faydalı yöntemdir.

Başarılı bir ambalaj atık yöntemi rekabet açısından büyük bir avantaj yaratacaktır. Bunun uygulamaya geçirilmesi daha az malzeme tüketilmesi, malzemelerin daha etkin kullanımı ve tekrar kullanım için önemli bir adım ortaya çıkaracaktır. Ayrıca bu durum ülkemiz ve bu yöntemle ambalaj üreten firmalar için de etkili bir reklam olacaktır.

Ambalajla ilgili mevzuatımız birçok konuda AB yönerge ve standartlarına uyumlu değildir. Ticari ilişkilerimizin çok yoğun olduğu düşünülürse, AB direktiflerinin özellikle ambalaj ile ilgili olanları yakından izlenmeli, herhangi bir yaptırımla karşılaşmamak için ulusal mevzuatta doğrudan uygulamaya geçilmelidir.

Ambalaj sanayiinde faaliyet gösteren firmaların sürekli yeni yatırımlar yapması ve kapasite artırıcı faaliyetlerde bulunması sektörü bir atıl kapasite açısından darboğaza sürüklemektedir. Yıllardır atıl kapasite sorunuyla boğuşan sektör, gelişmenin ya ihracat ya da şirket birleşmeleri ile olacağı görüşünde birleşmektedir. 5 binin üzerinde firmanın faaliyet gösterdiği ve kapasite kullanımı %50'lerde seyreden ambalaj sektörü için sektör temsilcilerine göre, en iyi modellerden birinin bir sektörel dış ticaret şirketi kurularak ihracatın artırılması olduğu ifade edilmektedir.

Karton ambalaj sektörünün, eğer sağlıklı ve normlara uygun gelişimi sağlanabilirse, her türlü ambalaj sorununa cevap veren en iyi pazarlama araçları arasında yer alması açısından, yalnız bugünün değil geleceğin de önemli sektörleri arasında yer alması kaçınılmazdır.

YARARLI ADRESLER

- ASD (Ambalaj Sanayicileri Derneği)
Adres: Kozyatağı, İnönü cad. No:132/1
Tez-İş İş Merkezi Kat:4 Sefaköy/İSTANBUL
Tel:0-212-451 47 57
0-212-425 13 13
Faks:0-212-451 47 86
0-212-624 49 26
- KASAD (Kağıt-Karton Ambalaj Sanayicileri Derneği)
Adres:Güneşli, Köyaltı Mevkii, Durer Binası Yenibosna/İSTANBUL
Tel:0-212- 656 88 35
Faks:0-212-550 27 05
- OMÜD (Oluklu Mukavva Sanayicileri Derneği)
Talatpaşa Bulvarı, 58 K. D.11 35220 Alsancak/İZMİR
Tel:0-232-463 34 53
Faks:0-232-422 44 73
- TÜRKFİBCA (Büyük Torba Üreticileri Derneği)
Adres:Avni Dilligil Sok. No:2 80300 Mecidiyeköy/İSTANBUL
Tel:0-212-274 68 68
Faks:0-212-266 40 81
- KARDER (Sıvı Gıda Karton Ambalaj Kullanıcı ve Üreticileri Birliği)
Adres:Kore Şehitleri Cad. No:25 80300 Zincirlikuyu/İSTANBUL
Tel:0-212-212 35 50
Faks:0-212-275 10 68

KAYNAKLAR

- Ambalaj Araştırma-Geliştirme-İnceleme Dergisi/Ocak 2000
- Ambalaj Sanayicileri Derneği Araştırma Dosyaları,2002
- DTM, EAD Verileri ve OAİB İhracat Kayıt Rakamları
- Dünya Ekonomi-Politika/Ambalaj 2000 Fuarı/15.11.2000
- Dünya Ekonomi-Politika/Ambalaj Sanayii/26.04.2001
- Dünya Ekonomi-Politika/4.İzmir Uluslararası Ambalaj ve Plastik Teknolojileri Fuarı/İPAF 17.05.2001
- ECMA Statistical Yearbook 1999
- İhracatta Ambalaj/İGEME/Mart 2000
- KASAD (Kağıt-Karton Ambalaj Sanayicileri Derneği), Araştırma Dosyaları, 2001
- Pack Report/Dünya Ambalaj/Endüstriyel Ambalaj Üretim, İşleme ve Kullanım Teknikleri/Haziran 1999
- 1.Uluslararası Kağıt-Karton, Oluklu Mukavva Üretimi ve Ambalaj Teknolojileri Fuarı ve Kongresi/Kağıt Avrasya 2001
- www.ambalajturk.com/
www.asiapackage.com.tw
www.iopp.org/
www.packinfo-world.org/wpo/
www.packagingbusiness.com/
www.ppcnet.org/
www.ambalaj.org.tr
www.etiketder.org
www.omud.org.tr
www.kasad-ass.com

TÜRKİYE GENELİ BAŞLICA KAĞIT-KARTON AMBALAJ KUTULARI ÜRETİCİ VE İHRACATÇILARI

FİRMA ÜNVANI	ADRESİ	KODU	SEMT	İLÇE	ŞEHİR	TELEFON	FAX
Lawson Mardon Bak Gravür Baskılı Kar.San.veTic.A.Ş.	Atatürk Organize Sanayi Böl. 10006/1 Sok.No.6	0		Çiğli	İzmir	232 3768758	232 3767946
Işıklar Pazarlama A.Ş.	Ambarlıdere Mevkii, TRT Yolu Işıklar Binası	80840	Ortaköy	Beşiktaş	İstanbul	212 2650162	212 2636221
Gül Matb Amb San ve Tic Aş.	Keresteciler Sit Fatih Cad Çam Sok No 26	0	Merter	Z.Burnu	İstanbul	212 6206530	212 5563884
Olmuksa İntern. Paper-Sabancı Amb.San.ve Tic.AŞ	Sabancı Center	80745		Levent	İstanbul	212 2812151	212 2808931
Ekol Ofset Matbaacı.Tes.Amb. San.ve Tic.A.Ş.	Köyaltı Mevkii	0	Y.Bosna	B.Evler	İstanbul	212 6537990	212 5036626
Duran Ofset Matbaacılık Ambal.San. A.Ş.	Firuzköy Bağlarıçı Cad.No: 30	34550		Avcılar	İstanbul	212 6762250	212 6762249
Baran Ambalaj Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Atatürk Organize Sanayi Böl. 10002 Sk. No: 5	0		Çiğli	İzmir	232 3767380	232 3767398
Doğan Matbaacılık Ambalaj San.ve Tic.A.Ş	Sanayi Cad Çardak Sok No 14	34530	Y.Bosna	B.Evler	İstanbul	212 5031074	212 5030618
Cam Pazarlama A.Ş. (Cengiz Soyfidan)	İstiklal Cad.No:314	80050		Beyoğlu	İstanbul	212 2499551	212 2524749
Koreta Baskı ve Ambalaj San. ve Tic.Aş	Şehitler Cad. 107/C	0		Alsancak	İzmir	232 4635724	232 4221900
Doğanpak Ambalaj San.ve Tic. Ltd.Şti	Ş.Çikrikçı Cad.No.41, Ağaç İş.San.Sitesi	0	Kısıkköy		İzmir	232 2576844	232 2576846
Ova-Sca Packaging Ambalaj San.ve Tic.A.Ş.	Adana Yolu Üzeri Beydeğirmeni Mevkii	0		Tarsus	Mersin	324 6142314	324 6225977
Tire Kutsan Oluklu Mukavva ve Kutu Sanayi A.Ş.	Bekleme Mevkii	35900		Tire	İzmir	232 5121156	232 5123871
İstanbul Ambalaj San. Mahmut Yurdakol	Terazidere Mah.Güneş Cad. 79/2 Posta Kodu.	34160		Bayrampaşa	İstanbul	212 5673535	
Bampak Karton ve Amb.San A.Ş.	Atatürk Bulvarı Beşen Apt. No:83/A	31200		İskenderun	Hatay	326 6134467	326 6122592
Resim Matbaacılık Amb.San.ve Tic.A.Ş.	Davutpaşa Cad. No: 127	0	Topkapı	Fatih	İstanbul	212 5760430	
Çopikas Kağıt ve Oluklu Mukavva Kutu San A.Ş.	Çorum Ankara Asfaltı 4.Km.	0			Çorum	364 2350050	364 2350067
Altay Matbaacılık San.ve Tic. Ltd.Şti.	100.Yıl Mah.Mürşit 3.Cad.No. 191/A	0		Bağcılar	İstanbul	212 6290167	212 6290477
Meyna Tarım Ürün.Gıda Sanayi ve İhracat A.Ş.	Adana Mersin Karayolu Üzeri, Şehitlik Mevkii	0		Mersin	Mersin	324 2335460	324 2335460
Güney Ambalaj San.ve Tic.Ltd.Ş	Mersin Yolu Üzeri Hipodrum, Girişi Karşisi	0		Adana	Adana	322 4290292	
Altay Matbaa ve Ambalaj San. Koll.Şti.-A.İlker Kurtsoy	İkitelli Org.San.Böl.Güngören San.Sit.7.Blok No.28	0	İkitelli	K.Çekmece	İstanbul	212 6290167	212 6290672
Poşetsan Ambalaj San.ve Tic.Aş	İstoç İstanbul Toptancılar Çarşısı 14.Ada No: 86 92	34550	Mahmutbey		İstanbul	212 6595570	212 6595579
Yibitaş Kraft Torba Sanayi ve Tic.A.Ş.	Hoşdere Cad.No: 147	6540		Y.Ayrancı	Ankara	312 4411590	312 4380042
Smirna Kağıt ve Amb.San.ve Tic.Ltd.Ş.	746/12 Sokak 6021 Ada No:1 Tekstilciler Çarşısı	0	Çamdibi		İzmir	232 4310320	232 4310405
Adana Kağıt Torba Sanayi A.Ş.	Ceyhan Yolu 12.Km Çimento Fab.	0			Adana	322 3329240	322 3329426
Doğan Matbaacılık Ambalaj San.ve Tic.A.Ş	Sanayi Cad Çardak Sok No 14	34530	Y.Bosna	B.Evler	İstanbul	212 5031074	212 5030618

T Ü R K İ Y E G E N E L İ B A Ş L I C A A H Ş A P A M B A L A J Ü R E T İ C İ İ H R A C A T Ç I L A R I						
FİRMA ÜNVANI	ADRESİ	KODU	İLÇE	ŞEHİR	TELEFON	FAX
Ekom Eczacıbaşı Dış Tic. A.Ş.	Büyükdere Cad. No: 193	80640	Levent	İstanbul	212 3399372	212 3241642
Mevlasi Kereste ve Ambalaj Sanayi Ltd.Şti.	İskenderun Yolu 4.Km.	0	Antakya	Hatay	326 2210545	
Ekom-Eczacıbaşı Dış Tic.A.Ş.	B.Dere Cad. No: 193	0	Levent	İstanbul	212 3399374	212 3399000
Fintar Orman Ürünleri Sanayi ve Ticaret Ltd.Şti.	5 Temmuz Cad.Sayek İşh.Kat:4 No: 15	31200	İskenderun	Hatay	326 6177653	326 6131818
İntertim Orman Ürün.İth.İml.İhr. San.ve Tic.Ltd.Şti.	Çilek Mah.Keresteciler Sitesi 1102 Sokak No:10-12	33020	Mersin	Mersin	324 2352555	3242352556
Yalçınlar Kereste Ticaret ve Sanayi Ltd.Şti.	Keresteciler Sit. Ş.Jand.Er Gökhan Yılmaz Cad.No:50	0	Adana	Adana	322 3460450	322 3460889
Mevlasi Kereste ve Ambalaj Sanayi Ltd.Şti.	İskenderun Yolu 4.Km.	0	Antakya	Hatay	326 2210545	
Rexam Paketleme Sanayi ve Ticaret A.S.	Organize Sanayi Bölgesi	0		Manisa	236-2330420	236 2331275
Gönül Kerestecilik San.Tic.Aş	Kenan Evren San.Sit.1260/1	0		Manisa	236 2332680	
Burcu Mobilya San.ve Tic.Ltd.Ş	Havuzlubahçe Mah.755/7 Sokak No:11/A	0	Seyhan	Adana	322 3596483	
Gülsun Tekstil ve Orman Ürünli.San. ve Tic. Ltd.Şti.	Sucuzade Mh.Obalar Cad.No.37 Kat.7	1001		Adana	322 3599945	
Rexam Paketleme San.ve Tic.Aş.	Manisa Organize Sanayi Bölgesi	45030		Manisa	236 2330420	236 2331275
Altınok Tarım ve Orman Ürünleri San.ve Tic.Ltd.Şti.	Atatürk Organize San.Bölgesi 10010 Sokak No.5	0	Çiğli	İzmir	232 3768170	232 3768169
Fintar Orman Ürünleri Sanayi ve Ticaret Ltd.Şti.	5 Temmuz Cad.Sayek İşh.Kat:4 No: 15	31200	İskenderun	Hatay	326 6177653	326 6131818
Çamsan Sanayi ve Ticaret-Şabanyılmaz Delen	Eski Sanayi Bölgesi N:361	0		Kütahya	274 2311083	274 2315712
Paletsan Ahşap Ürünleri İnş.ith.İhr.ve Tic.Ltd.Şti.	Keresteciler Sitesi Çilek Mah.1453 Sokak No: 13	0	Mersin	Mersin	324 2356441	324 2356442
Başer Ambalaj ve Plastik Sanayi Ticaret A.Ş.	Meclisi Mebusan Cad.Atlantik Han No: 139-A/1	81090	Fındıklı	İstanbul	212 2524601	212 2525537
Altınok Tarım ve Orman Ürünleri San.ve Tic.Ltd.Şti.	Atatürk Organize San.Bölgesi 10010 Sokak No.5	0	Çiğli	İzmir	232 3768170	232 3768169
Bampak Karton ve Amb.San A.Ş.	Atatürk Bulvarı Beşen Apt. No:83/A	31200	İskenderun	Hatay	326 6134467	326 6122592
Metal Kraft Sanayi ve Dış Ticaret Ltd.Sti.	İkitelli Org.San.Böl. Tormak Sn.Sit.107.Skb Bl.No.26	0	K.Cekmece	İstanbul	212 4852427	212 4857296
Yılmaz Orman Ürünleri San.Nakl.Taah.ve Tic.Ltd.Şti.	Değirmendere Cad. No: 174	0		Trabzon	462 3253828	462 3254831
Teklas Kaucuk San.ve Tic.A.S.	Büyükdere Cad.Oyal Ishanı No: 108/1	80280	Esentepe	İstanbul	262 6461806	262 6417963
Corel Plant Süs Ürün.Üret.Tur.Ltd.Şti.	Sümer Mah.Millî Egemenlik Cad.Eski Hal Binası Sart	0	Salihli	Manisa	236 7242229	236 7242449

* 2000 yılında en çok ihracat yapan firmadan en aza doğru sıralama yapılmıştır.